

Milé čitateľky a čitatelia, vitajte na stránkach nášho občasnika pre študentky (a ďalších zvedavých ľudí) venovaného rodovej rovnosti na východe Slovenska.

Postupne Vás budeme informovať v nepravidelných rubrikách o organizáciách, ktoré sú aktívne v presadzovaní rodovej rovnosti na východe Slovenska (ČO ROBIA), o aktivitách, ktoré pre nás chystajú, ako aj o tom, čo sa im už podarilo (ČO JE NOVÉ).

Vysvetlíme si niektoré oblasti, ktoré sa týkajú rodovej rovnosti – vždy podľa aktuálneho kalendára (ČO TO ZNAMENÁ a KALENDÁR). Zoznámime Vás s významnými ženami, ktoré v minulosti aktívne ovplyvnili nielen náš región, či Slovensko, ale aj svet (KTO BOLA ...), aj s nejakými, ktoré to robia dnes (KTO JE KTO), odporučíme vám na čítanie nejakú knihu z našej knižnice (ČO ČÍTAŤ), alebo dobrý film (ČO POZERAŤ).

_k a l e n d á r

16. november – Medzinárodný deň tolerancie

Myšlienka *Medzinárodného dňa tolerancie* pochádza od organizácie UNESCO. Členské štáty UNESCO prijali Deklaráciu princípov tolerancie (<http://www.un.org/en/events/toleranceday/pdf/tolerance.pdf>) a následne tento deň vyhlásilo *Váľné zhromaždenie OSN* v roku 1996. Cieľom je zvýšiť povedomie spoločnosti o potrebe tolerancie a o nebezpečenstvách a negatívnych dôsledkoch intolerancie. Tolerancia spočíva v uznaní všeobecných ľudských práv a základných slobôd iného človeka, v rešpektovaní bohatstva a rozmanitosti kultúr. To samé osebe však nepostačuje. Je potrebné skúmať mechanizmy, ktoré plnému využívaniu ľudských práv z dôvodu príslušnosti ku kultúrnym, etnickým či náboženským menšinám bránia.

V súčasnosti sa žiaľ, čoraz častejšie stretávame s prejavmi netolerancie, xenofóbie a rasovo motivovaného násillia. Ako vyplýva z *Deklarácie*, napätie vo svete a mnohé utrpenia pramenia z toho, že ľudia na rozsiahle zmeny reagovali hľadaním úzkého spojenia s etnickými, náboženskými a rasistickými skupinami.

„Tolerancia neznamená akceptovanie brutality, ktorá sa oblieka do plášťa nacionalizmu, alebo ignorovanie porušovania ľudských práv pod pláštikom náboženstva.“ (Butrus-Ghálí, 1995).

V *Deklarácii princípov tolerancie* sa vyzdvihuje, že tolerancia nie je úslužnosť, ale ani ľahostajnosť. Tolerancia sa v nej označuje ako rešpektovanie a ocenenie bohatstva a rozmanitosti kultúr, vyjadrovania spôsobu, akým ľudia preukazujú svoje kvality a tým aj skutočnosť, že sú ľudskými bytosťami.

Tolerancia je uznanie všeobecných ľudských práv a základných slobôd iného človeka, uvádza UNESCO.

Jednotlivé národy sa prejavujú svojou rozmanitosťou a len tolerancia môže zaisťovať prežitie akéhokoľvek národa na etnicky zmiešanom území kdekoľvek na svete. Tolerancia sa vždy považovala za morálnu cnosť. Predstavuje základ demokracie a ľudských práv. Naopak, netolerancia v multietnických, rozmanitých náboženských a mnohokultúrnych spoločenstvách znamenala porušovanie ľudských práv, vznik násillia alebo aj ozbrojených konfliktov. Medzi základné formy netolerancie sa považujú diskriminácia, vytlačovanie jedinca či skupiny na okraj spoločnosti (marginalizácia), ako aj nespravodlivosť a rôzne formy násillia. Práve netoleranciu, tak často prítomnú v ľudských dejinách, možno nájsť za vznikom mnohých vojen, za prenasledovaním z náboženských dôvodov a za nejedným útokom proti jedincom i skupinám pre ich názory.

Pri presadzovaní tolerancie je podľa OSN potrebné splniť týchto 5 podmienok: **Zákony**, ktoré garantujú ľudské práva, ale aj efektívne trestajú nenávistné prejavy a diskrimináciu voči menšinám, kdekoľvek sa objaví; **Vzdelávanie** zamerané na porozumenie ľudským právam a kultúrnej rozmanitosti, ktoré je síce dlhodobým, ale najefektívnejším nástrojom proti netolerancii; **Prístup k informáciám**, lebo nedostatok informácií o kultúrnych rozdieloch, tak na strane majoritnej spoločnosti, ako aj menšín, vedie k strachu z nepoznaného,

ktorý je hlavnou príčinou neznášanlivosti a netolerancie; **Scitlivovanie jednotlivcov**, teda zvyšovanie povedomia o rasových, náboženských a etnických predsudkoch a stereotypoch tak, aby každá občianka a každý občan bol schopný sám sebe klásť otázky o tom, či jeho postoj nepramení z predsudkov, či nie je stereotypný voči druhým; a v neposlednom rade sú to **miestne riešenia**, ktoré sú nevyhnutné na to, aby „miestne problémy“ neprerástli v globálne. V skutočnosti ide o to, že priamo tam, kde problém vzniká je najlepšie ho aj riešiť. Dôležité je identifikovať príčinu netolerancie a spoločne – s pomocou miestnych obyvateľov aj konať. Priamo tam, kde vzniká, je potrebné zastaviť aj nenávistnú propagandu, ktorá všetky problémy zväčšuje a vedie ku kumulácii napätia a násillia.

Aj *Rada Európy* podporuje toleranciu: prezidenti a predsedovia vlád členských štátov na svojom prvom summite v októbri 1993 vo Viedni odsúhlasili vznik *Európskej komisie proti rasizmu a netolerancii* (ECRI). Toto rozhodnutie podporili na druhom summite v októbri 1997 v Štrasburgu. Úlohou ECRI je vystupovať a potierať akékoľvek formy rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a netolerancie na európskej úrovni a zo zorného uhla ochrany ľudských práv.

Mnohé rozmanitosti – náboženské, jazykové, kultúrne, etnické – nemajú byť zámienkou pre vznik konfliktu. Naopak, ľudia by ich mali považovať za poklad, ktorý ich všetkých obohacuje. Často sa stáva, že príčinou netolerancie je aj pohlavie, rod, alebo sexuálna preferencia.

17. november – Deň boja za slobodu a demokraciu

17. november je dňom, kedy si pripomíname dve udalosti: *Deň študentstva* a *Deň boja za slobodu a demokraciu*. Deň študentstva je pamätným dňom na udalosti z roku 1939, kedy sa po tom, čo nacisti obsadili Československo – respektíve Českú republiku, začali v Prahe demonštrácie študentov proti okupácii, ale aj proti tomu, že nacisti zabili študenta medicíny Jana Opletala, ktorý patril k prvým obetiam fašizmu u nás. Nacisti následne uzavreli české vysoké školy, popraviť deviatich študentov a viac ako 1 000 ich poslali do koncentračných táborov. 17. november bol na pamiatku tejto udalosti, ale hlavne na počesť študentského odporu proti útlaku a neslobode, vyhlásený v roku 1941 za Medzinárodný deň študentov. Stalo sa tak vďaka Medzinárodnému zväzu študentstva na manifestácii solidarity s českými študentkami a študentmi v Londýne.

V roku 1989 si aj československé študentky a študenti pripomínali *Deň študentov* a zorganizovali demonštráciu, ktorá mala, okrem iného, upozorniť aj na to, že v komunistickom

Československu stále pretrvávajú nesloboda a útlak a (nie len) študentky a študenti sú prenasledovaní za svoje postoje, politické názory, alebo náboženskú príslušnosť. Aj 50 rokov po demonštrácii študentov proti nacizmu sú študentky a študenti vyšetrovaní, sledovaní, väznení či vyhadzovaní zo škôl. Prejaviť svoj odpor voči komunistickému režimu a požadovať slobodu a demokraciu prišlo do Prahy množstvo mladých ľudí. Demonštrácia za slobodu a demokraciu však bola násilne a kruto potlačená policajnými zložkami. Tento štátny akt násilia vyvolal solidaritu občanov Československa, ktorí sa postavili proti policajnému násiliu, politickému útlaku a neslobode.

Hoci v roku 1989 už pred 17-tym novembrom pri rôznych príležitostiach demonštrovali občianky a občania Československa proti komunistickej diktatúre, práve množstvo, odvaha a odpor študentiek a študentov priviedol k aktivite nielen ich rodičov, ale aj ďalších ľudí, ktorí neváhali odmietnuť

štátne násilie a teror a požadovať slobodu, dodržiavanie ľudských práv a demokratizáciu štátu. Revolučia v Československu bola výnimočná aj tým, že sa podarilo organizátorkám a organizátorom zabrániť davovej psychóze a nedávať štátu zámienky na násilné zásahy. Všetky akcie, ktoré sa odohrávali na uliciach, prebiehali pokojnou cestou a vyústili do tzv. „Nežnej revolúcie“, ktorá viedla k prvým slobodným a demokratickým voľbám. Poslanci *Národnej rady Slovenskej republiky* v roku 2001 rozhodli, že **17. november** bude našim štátnym sviatkom ako *Deň boja za slobodu a demokraciu*.

Ženy i muži, ktorí aktívne prispeli k organizovaniu revolučných zmien sú v mnohých prípadoch neznámi. Hlavne ženám sa v dejinách nedostáva dostatočný priestor a ich hlas býva umlčaný. O niektorých z nich si môžete prečítať aj tu:

<http://www.sidonie-casopis.cz/zeny-disentu-sametove-revoluce/>

25. november – Medzinárodný deň boja proti násiliu páchanému na ženách

Násilie páchané na ženách je prejavom najhrubšieho porušovania ľudských práv žien a je následkom pretrvávajúcej spoločenskej nerovnosti medzi ženami a mužmi a rodovej nerovnosti. Je to práve „tradičný“ pohľad na ženy v rodine a spoločnosti, podľa ktorého ženy sú a majú byť slabšími, poslušnými, podriadenými mužom (otcom, manželom, bratom). Aj v našej spoločnosti tento jav pretrváva – ešte vždy aj na Slovensku vnímame ženy ako tie, ktoré sa majú prispôbiť, byť obetavými, odpúšťajúcimi, tichými. To ony sú tie, ktoré sú objektmi (nie aktérkami) lásky, túžby, ale aj aktivity mužov. Aj u nás sú preto ženy vystavené násiliu, ktoré je zakorenené v takomto vnímaní ženskosti – rodovo podmienenému násiliu. Od násilia v intímnom vzťahu, cez sexuálne obťažovanie, znásilnenie a ďalšie prejavy násilia na ženách, sú v krajinách rešpektujúcich ľudské práva a rovnosť všetkých ľudí, neprijateľné. Aj preto sa v *Deklarácii o odstránení násilia páchaného na ženách* (OSN, 1993) hovorí: „Štáty majú odsúdiť násilie páchané na ženách a neuplatňovať žiaden zvyk, tradíciu alebo náboženské ohľady ako zámienku na vyhýbanie sa svojim povinnostiam odstraňovať násilie.“ V mnohých krajinách totiž, pod zámienkou ochrany kultúrnych tradícií a náboženských zvyklostí, pretrvávajú také javy, ako je mrženie ženských pohlavných orgánov, detské sobášy, vraždy „cti“ (zabitie

manželky, dcéry, sestry, alebo inej príbuznej, ak poruší pravidlá správania) a ďalšie „tradičné“ zvyklosti, ktoré ženy obmedzujú a udržiavajú ich v podriadenom postavení voči mužom. Hoci na Slovensku k „tradiciám“ nepatria podobne drastické činy považované za zvyky, aj u nás pretrvávajú kultúrne vzorce, ktoré tolerujú podriadenosť žien, či dokonca násilné správanie voči nim. Obraz muža ako „hlavy rodiny“, ktorá určuje život jej členiek a členov, rozhoduje o tom, čo a kedy je dôležité, je hlboko zakorenený aj u nás. Aj slovenská spoločnosť ešte vždy očakáva od muža, že bude „chlap“, ktorý si vie „udrieť po stole“ (alebo „po papuli“). Ochrana aj týchto tradícií a zvykov je u nás hlavnou zámienkou na odmietnutie tzv. *Istanbulského dohovoru* (*Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácnému násiliu a o boji proti nemu* – Istanbul 11. 5. 2011). Hoci SR podpísala Dohovor ako jedna z prvých krajín v deň jeho otvorenia na podpis (11. 5. 2011) a následne 24. 9. 2012 vyjadrila vôľu ho aj ratifikovať (malo sa tak stať v roku 2014), na nátlak konzervatívnych a kresťanských iniciatív sa tak nestalo. Dôvodom je skutočnosť, že ohrozuje „tradičné hodnoty“, keď chápe násilie na ženách ako rodovo podmienené, teda že jeho príčinou sú rodovo stereotypné predstavy o mužskosti

a ženskosti. Viaceré ženské mimovládne organizácie upozorňujú, že odmietnutie ratifikácie *Istanbulského dohovoru* je znakom udržiavania tradičných zvyklostí vo vzťahoch žien a mužov, ktoré majú za následok pretrvávajúce rodovej nerovnosti v spoločnosti. OSN, ktoré vyhlásilo **25. november** za *Medzinárodný deň boja proti násiliu páchanému na ženách*, pritom už v roku 1978 prijalo *Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien* (tzv. CEDAW – u nás záväzný od roku 1987), kde uvádza, že práve tradičné zvyky a predstavy o ženskosti sú príčinou diskriminácie žien.

Dátum 25. november určili pôvodne feministky v Latinskej Amerike ako pripomenuť politickej vraždy troch sestier Mirabalových pre ich boj proti diktátorskému režimu Rafaela Trujilla v Dominikánskej republike. Postupne sa pridávali ďalšie a ďalšie krajiny, ktoré pri príležitosti umučenia sestier Mirabalových (Patrie, Minervy a Marie Teresy) vyzývali k ukončeniu násilia na ženách. Názov pamätného dňa sa postupne menil od *Medzinárodný deň proti násiliu na ženách*, cez *Deň ukončenia násilia na ženách* až po aktuálny *Medzinárodný deň boja proti násiliu páchanému na ženách*.

čo to znamená

Rodovo podmienené násilie

Násilie páchané na ženách je jedným z najvýraznejších a najtragickjších prejavov, ale aj dôsledkov rodovej nerovnosti.

„Násilie páchané na ženách“ znamená podľa Deklarácie OSN o odstránení násilia páchaného na ženách „akýkoľvek čin násilia, založený na rodovej nerovnosti, ktorého dôsledkom je, alebo ktorý smeruje k tomu, aby jeho dôsledkom bolo fyzické, sexuálne alebo psychické poškodenie trpiacej ženy, vrátane vyhrážania sa takýmito činmi, nátlaku alebo akéhokoľvek odňatia slobody, či už vo verejnom, alebo v súkromnom živote.“

Násilie páchané na ženách sa nazýva **rodovo podmienené násilie**, pretože jeho príčinou je zneužívanie nerovnováhy moci medzi ženami a mužmi v spoločnosti, ktorá vychádza z rodových stereotypov. Konkrétne z predstavy, že ženy sú tie, ktoré majú poslúchať partnerov, že ženy sú tie, ktoré majú pasívne prijímať rozhodnutia druhých, že ženy sú sexuálne objekty slúžiace na uspokojovanie potrieb mužov, že ženy sú predmetom obchodu, ako aj ďalších predsudkov a stereotypov.

Pod tento pojem môžeme zahrnúť rôzne druhy násilia páchaného na ženách v dôsledku nerovnováhy moci medzi ženami a mužmi, ako je násilie na ženách v párových vzťahoch, nútená prostitúcia a obchodovanie so ženami, znásilnenie, násilie na ženách ako prostriedok boja vo vojnových konfliktoch, ale aj vynútené manžel-

stvá, mrzačenie pohlavných orgánov žien a iné.

Násilie na ženách sa vyskytuje aj v demokratických a rozvinutých krajinách. Hlavne domáce násilie na ženách, nútená prostitúcia a obchodovanie so ženami je problémom aj v rozvinutom svete.

Rodovo podmienené násilie je celosvetovým problémom, proti ktorému bojujú mnohé ľudskoprávne organizácie, ale aj jednotlivci.

Celosvetové kampane ako *16 dní aktivizmu proti násiliu na ženách* majú upozorniť na závažnosť a príčiny tohto problému. Prostredníctvom celosvetového hnutia *Biela stužka* sa do boja proti rodovo podmienenému násiliu zapájajú aj muži. Významným hnutím je aj globálny *V-day*. V rámci *V-day* sa konala napríklad akcia *One billion Rising for Justice*, ktorá upozorňuje na to, že na celom svete trpí násilím miliarda žien, máme čakajúcich na spravodlivosť a ochranu. Aktivistky po celom svete upozornili na utrpenie žien tancom.

Prvou slovenskou kampaňou proti násiliu na ženách bola *Piata žena*, ktorá upozorňovala na domáce násilie páchané na ženách. Na verejnú mienku mala veľký vplyv. Informácia, že každá piata žena je zneužívaná, sa často opakovala v médiách. Kampaň spustili viaceré ženské mimovládne organizácie a prebiehala v rokoch 2001 – 2002. Ich úsilie zastrešovala mimovládna organizácia

Iniciatíva piata žena. Táto kampaň mala pokračovanie v troch ročníkoch. Slovensko sa pridalo aj ku globálnemu hnutiu *16 dní aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách*.

Mladé ženy a dievčatá v západnom svete sú často vystavené násiliu zo strany partnera, s ktorým „chodia“ (násilie v párovom vzťahu), ale aj sexuálnemu útoku zo strany niekoho, s kým sa zoznámili a zapáchli sa im. Takémuto násiliu sa hovorí „date rape“ – znásilnenie na rande, keď dievča nechce pokračovať v bozkávaní alebo hladkaní, rozhodne sa, že nemá záujem o pokračovanie takýchto aktivít, a jej sprievodca to nerešpektuje, čiže dôjde k sexuálnemu násiliu. Často býva takýto skutok ospravedlňovaný ako nedorozumenie, hoci v skutočnosti ide o znásilnenie a trestný čin. Na riziko zneužitia náklonnosti upozorňujú napríklad kampane ako *No means No!* (*Nie znamená Nie!*), ktorú začali študentky a študenti (<http://cfs-fcee.ca/issues/no-means-no/>).

Viac o tom, prečo ženy zažívajú násilie, si môžete prečítať aj v článku Moniky Bosej: *Prečo ženy zažívajú násilie*: [http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/ruzovy-a-modrysvet-\(cd-rom\)/monika-bosa:-preco-zeny-zazivaju-nasilie](http://www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/ruzovy-a-modrysvet-(cd-rom)/monika-bosa:-preco-zeny-zazivaju-nasilie)

V prípade, že zažívate násilie a hľadáte pomoc, môžete sa vo východoslovenskom kraji obrátiť aj na tieto organizácie:

MyMamy v Prešove (0911 444 991, alebo 051/7712233, či e-mail: poradkyne@mymamy.sk, alebo info@mymamy.sk. Viac na: www.mymamy.sk),

Fenestra v Košiciach (055/6256237, 0911 440 808. Viac na: www.fenestra.sk), alebo

Hana v Spišskej novej Vsi (0903 404 483, ozhana.snv@gmail.com. Viac na: www.ozhana.sk)

Nech ste však z ktoréhokoľvek kúta Slovenska, určite sa aj vo vašom okolí nachádza zariadenie, ktorého pomoc môžete vyhľadať. Zoznam týchto organizácií nájdete tu: <http://www.gender.gov.sk/zastavmenasilie/> v záložke Adresár.

Prípadne volajte na bezplatnú non-stop infolinku: **Národná linka pomoci** 0800 212 212

Násilie páchané na ženách je téma, ktorej sa na východe Slovenska venuje viacero organizácií. Prvou, ktorá sa zamerala na pomoc, ktorú ženy potrebujú bez spochybňovania ich skúseností a bez obviňovania, či vyšetrovania ako a čím to spôsobili, bola ProFamilia v Humennom. Jej zakladateľka ako prvá na Slovensku otvorene pomenovala násilie na ženách ako rodovo podmienené: „Ženy sú týrané preto, že sú ženy“. Tiež upozornila na zodpovednosť spoločnosti za to, že násilie umožňuje, keď na otázku, prečo niektorí muži

týrajú svoje ženy, odpovedala jednoduchým „lebo môžu“. Po boku ProFamilie od začiatku stála košícká Fenestra, ktorej členky pôvodne chceli prevádzkovať materské centrum. Zistili však, že jednou z najčastejších tém, ktoré na stretnutiach matiek zaznieva, je násilie, ktorému čelia. Podobné začiatky mala aj organizácia, ktorá ako prvá (a zatiaľ jediná) prevádzkuje v Prešove (a na východe Slovenska) bezpečný ženský dom MyMamy.

MYMAMY | www.mymamy.sk | www.facebook.com/zaujmovezdruzeniezien.mymamy

Najlepší spôsob, ako ich predstaviť, je použiť ich vlastné slová:

Násilie páchané v súkromnom priestore, v intímite domova, je menej viditeľné, ale častejšie, než násilie páchané na verejnosti. Práve preto je nutné prelomiť bariéru mlčania a neovšimavosti. Špecifikom takéhoto druhu trestnej činnosti je, že sa nevyskytuje jednorázovo, náhodne, ale prebieha v cykloch a pretrváva dlhodobo. K „videniu neviditeľného“ môžeme prispieť len scitlivením širokej verejnosti k téme domáceho násillia. Násilie na individuálnej úrovni sa podarí zastaviť len v prípade, ak sa na spoločenskej úrovni prestane tolerovať.

Občianske združenie **MYMAMY** je nezisková a mimovládna organizácia, ktorá pomáha ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Cieľom ich práce je poskytovanie komplexných služieb pre ženy zažívajúce násilie v párových vzťahoch a ich deti, zabezpečenie podpory, posilnenie žien, aby mali silu zmeniť situáciu vlastnými silami, aby žili seba určujúci život bez násillia. V poradni vytvárajú pre ženy a ich deti bezpečné miesto, kde môžu hovoriť o svojej skúsenosti s násillím. Prispievajú k zvýšeniu efektívnosti pomoci ženám a deťom, ktoré zažívajú násilie, k zvýšeniu informovanosti verejnosti o tejto téme, odtabuizovaniu témy a k zvýšeniu účinnosti prevencie v oblasti násillia v párových vzťahoch.

Aby pomohli ženám zažívajúcim násilie, ponúkajú mnoho služieb:

- **sociálne poradenstvo**, ktorého cieľom je pomoc ženám a ich deťom s riešením násillia zo strany manžela/partnera/otca prostredníctvom stanovenia plánu sociálnej práce rešpektujúceho rozhodnutia a tempo klientky. Ide o posilnenie klientok a ich detí, aby dokázali začať samostatný život bez násillia. To je nielen cieľ, ale aj kľúčová metóda, ktorá sa využíva v poradenskom vzťahu;
- **sociálnu asistenciu**, ktorá sa zameriava na pomoc klientke s deťmi vyhľadať adekvátnu pomoc pri riešení problému súvisiaceho so situáciou násillia; pomoc klientke komunikovať s prostredím, vyjadriť svoje potreby prostredníctvom pozorovania a tréningu komunikácie; posilniť sebadôveru klientky, jej vieru vo vlastné schopnosti a možnosť vedenia samostatného plnohodnotného života bez násillia;
- **krízovú intervenciu a krízové strániace poradenstvo** - poskytnutie špecializovanej pomoci ženám a deťom, ktoré sa ocitli v kríze. Ide o okamžitý, rýchly zásah v dobe krízy – počas útoku, po útoku - kedy sa snažíme minimalizovať ohrozenie žien a detí. Cieľom krízového strániaceho poradenstva je pomoc ženám a deťom, ktoré sa ocitli v krízovej situácii násillia prostredníctvom posilnenia na zvládanie situácie tým, že stojíme na strane ženy a detí;
- **psychologickú pomoc** - pomoc klientkam a ich deťom so spracovávaním prežitej traumy, posilňovanie klientok a detí, posilnenie, obnovenie alebo znovunájdienie vlastnej sebahodnoty, sebaúcty a schopnosti klientok viesť samostatný život bez násillia. Cieľom je aj pomoc so spracovávaním dôsledkov, ktoré násilie zanecháva na ženách a deťoch (napr. práca na rekonštrukcii vzťahu matka – dieťa) a pomoc so zvládaním jednotlivých krokov, súvisiacich s riešením násillia páchaného na ženách (napr. príprava na súdne pojednávania);
- **právnu pomoc** ku komplexnému riešeniu zložitej situácie násillia. Kvalifikovaná právna poradkyňa nahliada na situáciu násillia, v ktorej sa žena s deťmi nachádza cez optiku právnych postupov;
- **podporné skupiny** zamerané na poskytovanie emocionálnej podpory, udržiavanie sociálnej identity účastníčok, poskytovanie vzdelávania a prísunu informácií o probléme, poskytovanie podpory okolitého prostredia a poskytovanie sociálneho začlenenia (Spiegel, 1993). Podporné skupiny predstavujú možnosť vzájomného zdieľania skúseností, vzájomnej pomoci a podpory a hlavne posilnenie žien a detí v zmysle „Nie si na to sama/sám.“;
- **dočasné ubytovanie v zariadení núdzového bývania** s celkovou kapacitou 35 osôb (max. 11 žien a 24 detí), vrátane rodinného miesta pre imobilných. Poskytovanie ubytovania v zariadení núdzového bývania je jednou zo služieb, ktoré sú komplexne zamerané na cieľ posilnenia klientok a ich detí, aby dokázali začať nový samostatný život bez násillia; ale aj
- **preventívne aktivity** zamerané na primárnu prevenciu na stredných školách a na vidieku, kde s využitím výukových materiálov a dokumentárnych filmov realizujú diskusie zamerané na tému rodovej rovnosti a jej súvislosti s rodovo podmieneným násillím. Okrem preventívnych aktivít organizovaných v rámci škôl a vidieka realizujú napríklad **FemFest** a zapájajú sa do **16 dní aktivizmu proti násilliu páchanému na ženách** a do ďalších kampaní, ktorých cieľom je okrem iného aj zvýšenie informovanosti širokej verejnosti o témach násillia v párových vzťahoch, jeho dôsledkoch a dopadoch na ženy a deti.

Prevenciu považujú za jeden zo spôsobov, ako sa priblížiť k ideálnemu stavu nulovej tolerancie násillia v spoločnosti, ktorý je jedinou cestou na efektívne zastavenie násillia aj v súkromnom priestore.

Hoci od svojho vzniku čelili veľkým prekážkam, ich práca znamená pre ženy z Prešova a okolia často jedinú nádej na bezpečný život. Viac sa o nich a ich práci a podujatiach, ktoré pripravujú, môžete dozvedieť na webových stránkach a na sociálnych sieťach.

_čo je nové

V Prešove pokračuje RODOVÁ ČITÁREŇ (MyMamy)

Po úspešnom októbrovom stretnutí, na ktorom Denisa Havrlíková čítala Danu Šilanovú, príde **15. novembra Zara Kromková**, členka organizácie TransFúzia, ktorej cieľom je zvyšovať kvalitu života trans a intersex ľudí vo všetkých oblastiach života. Pre bližšie informácie sledujte webové stránky MyMamy.

16 DNÍ AKTIVIZMU PROTI NÁSILIU PÁCHANÉMU NA ŽENÁCH

Je globálne podujatie, ktoré vzniklo v roku 1991 a má upozorniť na problém násilia páchaného na ženách. Jeho začiatok je určený na 25. 11. (*Medzinárodný deň boja proti násiliu páchanému na ženách*) a záver na 10. 12. (*Medzinárodný deň ľudských práv*). V tomto čase v rôznych krajinách sveta hlavne ženské mimovládne organizácie pripravujú rozmanitý program akcií určených primárne verejnosti. Aj na Slovensku sa pravidelne organizujú akcie ako *Vypískajme násilie* a ďalšie podujatia, vrátane výstav, diskusií a politických kampaní.

Ak chcete mať prehľad o aktuálnych podujatiach na východe Slovenska, navštívte webové stránky organizácií MyMamy v Prešove (www.mymamy.sk), Fenestra v Košiciach (www.fenestra.sk), alebo Hana v Spišskej novej Vsi (www.ozhana.sk), alebo ich profily na facebooku. Prehľad o podujatiach na celom Slovensku nájdete aj na sociálnych sieťach: <https://www.facebook.com/16dniaktivizmu/>

_kto je kto

Eve Ensler

*Eve
Ensler*

Dramatička, performerka, spisovateľka a feministická aktivistka, nositeľka Tony Award (2011).

Svoje traumatické skúsenosti so sexuálnym a fyzickým násilím z detstva dokázala s podporou terapie, ale hlavne vďaka osobnej sile, motivácii a odvahy pretaviť do úžasného diela venovaného zastaveniu násilia na ženách.

Je autorkou divadelného predstavenia *Vagina monológy*, ktoré bolo preložené do takmer 50 jazykov a uvádzané vo viac ako 140 krajinách sveta. Je inšpirátorkou kampane *V-day* (od roku 1998), ktorá je zameraná na finančnú, politickú a sociálnu podporu programov na zastavenie násilia na ženách.

Je feministkou, ktorá svojimi aktivitami významne prispieva k zastaveniu násilia na ženách.

Ensler je významnou podporovateľkou *Revolučnej asociácie žien v Afganistane (Rawa)*. Zorganizovala mnoho podujatí na podporu afganských žien – medzi iným aj *Samit afganských žien za demokraciu (Afghani Women's Summit For Democracy)*.

V roku 2011, s podporou UNICEF-u prispela v meste Bukavu (Demokratická republika Kongo) k otvoreniu *Mesta radosti (City of Joy)*.

Je to nová komunita pre ženy, ktoré prežili násilie. Komunita im poskytuje skupinovú terapiu, kurzy sebaobrany, komplexnú sexuálnu výchovu (zahŕňajúcu aj informácie o plánovanom rodičovstve, antikoncepcii a ochrane pred ochoreniami, vrátane HIV/AIDS), ekonomickú podporu, možnosť dozvedieť sa viac o záhradníctve a ekologickom hospodárstve, ale aj posilnenie prostredníctvom rozprávania príbehov, tanca a divadla.

V roku 2012 Eve Ensler vytvorila protestnú kampaň za ukončenie násilia a presadenie spravodlivosti a rovnosti pod názvom *One million Rising*. Zväčša pri príležitosti *V-Day* (14. február) sa konajú po celom svete masové akcie, kde ženy a muži tancom v uliciach vyjadrujú požiadavku ukončenia násilia na ženách a dievčatách.

Svojim talentom a kreativitou je inšpiráciou a motiváciou pre mnohé ženy na celom svete a vďaka jej úsiliu sa verejnosť čoraz viac zaujíma o násilie na ženách a dievčatách a požaduje jeho úplné zastavenie – vo všetkých jeho podobách.

_čo čítať

Kvarteto ŽENY BEZ HRANÍC

EsFem, 2015

Tolerancia znamená aj rešpekt k právu na sebaurčenie a úctu ku kultúrnemu dedičstvu jednotlivých krajín a ich rozmanitosti. Často však práve rozmanitosť jednotlivých národov je príčinou vzájomného nepochopenia a nepriateľstva.

EsFem sa rozhodol poukázať na to, že hoci rôzne národy Európy sa svojimi jazykmi a tradíciami môžu líšiť, sloboda, uznanie, rovnosť a spravodlivosť sú požiadavky, ktoré majú všetci ľudia – muži i ženy spoločné. Preto sme pripravili špeciálne kvarteto *Ženy bez hraníc*, ktoré na to upozorňuje. Národné obrozenie bolo vo všetkých krajinách spojené s budovaním identity, rozvojom jazyka a kultúry a s formulovaním ľudských a občianskych práv. Národy sa potrebovali vymedziť voči iným a zdôrazniť svoju jedinečnosť. Z tejto potreby sa však zrodilo aj mnoho predsudkov o našich susedoch. Dodnes pretrvávajú ako zdroj možných konfliktov.

Kvarteto *Ženy bez hraníc* ponúka príbehy žien, ktoré môžu prekonať rozdiely medzi národmi. Sú to všetko ženy, ktoré sa zasadzovali za slobodu a rovnosť pre svoj národ a popri tom zistili, že sú im ich práva upierané len preto, že sú ženami. To bol dôvod, prečo ženy – národné buditelky, začali formulovať požiadavku rovnoprávnosti aj pre seba. Prvá vlna feministického hnutia preto v našom stredoeurópskom prostredí úzko súvisí s národným obrozením. Ženy bez ohľadu na hranice krajín či národov boli tie, ktoré požadovali slobodu a rovnosť rovnako pre všetkých – ženy aj mužov.

Kvarteto si môžete pozrieť/prečítať v knižnici EsFem-u.

Agneša Kalinová

Mojich 7 životov

Aspekt, 2012. ISBN 978-80-85549-95-9

Kniha spomienok novinárky, publicistky a známej redaktorky Slobodnej Európy, Agneše Kalinovej v rozhovoroch s Janou Juráňovou o politike, dejinách, ale i osobnom živote. V duchu feministického hesla „osobné je politické“ prezentuje ženskú skúsenosť (aj) s dejinami 20. storočia.

Z popisu knihy vydavateľstva Aspekt:

Životy Agneše Kalinovej (nar. 1924) sa odohrávajú v mnohých mestách, krajinách a prostrediach, vo viacerých politických režimoch, v pohnutých a neustále sa meniacich časoch. Odohrávajú sa skrátka vo verejných i súkromných priestoroch, ktoré sa nedajú oddeliť, a čím komplikovanejšie sa vzájomne prepájajú, tým celistvejší obraz doby vytvárajú. Tak aj v knihe Mojich 7 životov – medzivojnové Československo, fašizmus, kláštor, manželstvo, redakcie, materstvo, Pražská jar, vyšetrovacia väzba, Slobodná Európa a ď.

Knihu si môžete požičať v knižnici EsFem-u.

Märta Tikkanen

Príbeh lásky storočia

Aspekt, 1996. ISBN 80-967585-0-0

Kniha zachytáva zložitú život v násilnom vzťahu prostredníctvom osobného prežívania ženy zažívajúcej násilie. Jedinečnosť vnútorného sveta autorky, kde sa láska prepleť so strachom, sebaobviňovaním, nádejou, hnevom i smútkom a túžbou po oslobodení.

Slovami vydavateľiek: Obsahom aj formou neobyčajný text. Pôvodne nebol myslený na publikovanie - je to vlastne monológ plný prudkých emócií, ktorým sa Tikkanen obracia na svojho slávneho muža - alkoholika. Kniha vyvolala búrlivú odozvu a preslávila autorku doma aj v zahraničí.

Knihu si môžete požičať v knižnici EsFem-u.

Jane Addams (1860 – 1935)

Pri príležitosti *Dňa tolerancie* predstavujeme Jane Addams, ktorá svoj život zasvätila pomoci prisťahovalcom v Chicagu, snahe začleniť ich do života v meste a napomôcť im v dosiahnutí lepšieho života. Zároveň si uvedomovala dôsledky neznášanlivosti a netolerancie medzi národmi, hlavne v ich najkrajnejšej podobe – vojne. Bola pacifistkou, mierovou aktivistkou, sociálnou pracovníčkou, vedkyňou a feministkou. Za svoju prácu získala v roku 1931 *Nobelovu cenu mieru*.

Spolupracovala s americkým psychológom a sociálnym psychológom G. H. Meadom na otázkach sociálnych reforiem, vrátane práv žien. Kombinovala základné koncepty symbolického interakcionizmu s teóriou kultúrneho feminizmu a pragmatizmu. Ako aktivistka sa venovala boju proti obchodovaniu so ženami a za reguláciu pracovného času pre ženy v továrňach. V roku 1911 pomohla založiť *Národnú nadáciu ubytovní a susedských centier* (*The National Foundation of Settlements and Neighborhood Centers*) a stala sa jeho prvou prezidentkou. Bola vedúcou osobnosťou amerických sufražetiek (bojovníčok za volebné právo žien) a pacifistického hnutia v Amerike. Podieľala sa na vytvorení *Medzinárodnej ženskej ligy za mier a slobodu* (*Women's International League for Peace and Freedom*), ktorá vznikla v roku 1915.

Medzi jej najvýznamnejšie počiny v oblasti podpory prisťahovalcov a presadzovaniu rovnosti všetkých patrí založenie ubytovne, kultúrneho a komunitného centra *Hull House* (1889), ktoré založila so svojou družkou Ellen Gates Starr.

Hull House slúžil aj ako ženské sociologické výskumné pracovisko a centrum organizovania ženského hnutia. Spočiatku ponúkal služby dennej starostlivosti, knižnicu, vyučovanie a sprostredkovanie zamestnania. Už v druhom roku prevádzky však poskytoval služby vyše 2000 ľuďom týždenne (v 13 budovách). Od roku 1900 poskytoval aj svojpomocné a podporné ubytovanie pre pracujúce ženy, priestor pre stretávanie sa odborových zväzov, ale aj telocvičňu a bazén. *Hull House* okrem ubytovania prevádzkoval jasle, škôlku, prípravu na prijatie občianstva, pracovné a sociálne poradenstvo, knižnicu, jazykovú školu, pracovné poradenstvo, remeselné kurzy, zriadili však aj športové družstvá, divadelné skupiny, spevokol, ale aj divadlo a kino. Otvorili aj kúpalisko a detské ihrisko.

V priebehu rokov v *Hull House* vznikla sieť vplyvných aktivistiek, ktoré s cieľom zlepšenia podmienok klientiek a ich detí, začali realizovať aj sociologický výskum podmienok v susedstvách a širšom sociálnom prostredí. Iniciovali programy zamerané na problémy zlých pracovných podmienok, podvýživy, nízkych miezd, zlej hygieny a zdravotnej starostlivosti a ďalších ťaživých sociálnych javov. Vyvíjali nátlak na lokálne a národné vlády, aby presadili potrebné legislatívne zmeny. Zaslúžili sa napríklad o zákaz detskej práce, povinnú školskú dochádzku a právnu ochranu žien a detí, ale aj vznik prvého súdu pre mladistvých v USA.

Sestry Mirabalové

*Patria Mercedes
Mirabal (Patria),*

*María Argentina
Minerva Mirabal
Reyes (Minerva),*

*Antonia María
Teresa Mirabal
Reyes (Maria Teresa).*

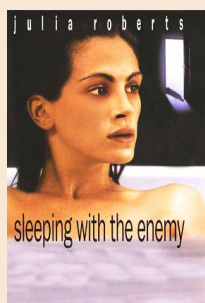
Revolucionárky, feministky a bojovníčky za slobodu

proti diktátorskému režimu v Dominikánskej republike, ktorému vládol Rafael Leonidas Trujillo. Jeho štandardným mocenským nástrojom bolo vraždenie odporcov.

Prvou, a najradikálnejšou, zo sestier, ktorá bojovala proti diktátorovi Trujillovi bola Minerva. Jej boj sa stal pre Trujilla osobným aj z toho dôvodu, že si dovoľila odmietnuť jeho snahy o milenecký vzťah. K Minerve sa postupne pridali ďalšie sestry. Najskôr Maria Teresa, neskôr aj Patria, po tom, čo videla masakovanie veriacich Trujillovými mužmi. Posledná (a zároveň najstaršia) zo sestier Béliquia Adela Mirabal Reyes (Bebe) sa k hnutiu nepridala aj pre nesúhlas manžela. Sestry sformovali skupinu, ktorú nazvali *Hnutie štrnásteho júna*, podľa dátumu masakry, ktorú Patria videla. Ich hlavnými aktivitami bolo rozširovanie letákov o obetiach Trujillovho režimu, ale zhromažďovali aj zbrane pre prípad otvoreného vystúpenia proti režimu. Sestry samé seba v skupine nazývali „Las Mariposas“ (Motýle) podľa krycieho mena, ktoré predtým používala Minerva.

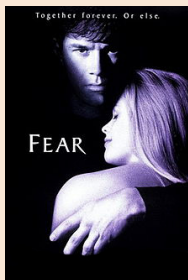
Sestry boli opakovane väzené a aj keď sa vyhli mučeniu (kvôli intervencii zahraničia), ich životy boli pod drobnohľadom diktatúry a museli čeliť mnohým obštrukciám. Kvôli príchodu zahraničných pozorovateľov boli v roku 1960 prepustené z väzenia, ale ich manželia, ktorí sa spolu s nimi zúčastnili odporu, zostali vo väznici. 25. novembra, keď sa vracali z návštevy vo väznici, boli na smrť ubité Trujillovými mužmi. Dede, ktorá dovtedy nebola zapojená do odporu, sa odhodlala ich smrť odhaliť ako politickú vraždu. Sestry Mirabalové sa stali mučenicami odboja a symbolom politického boja za slobodu a feministického odporu voči patriarchátu. Sám Trujillo sa o pol roka po ich smrti stal obeťou atentátu. Na panamerickej feministickej konferencii bolo rozhodnuté, že sa **25. november** na počesť sestier Mirabalových bude pripomínať ako *Deň boja proti násiliu na ženách*. V roku 1999 tento dátum oficiálne potvrdila OSN.

_čo pozeráť

Noci s nepriateľom (*Sleeping with the Enemy*, USA, 1991)

Psychologický thriller o žene, ktorá sa pokúsila uniknúť z násilného vzťahu. Laura sa vydala za Martina. Bolo to manželstvo z lásky, aj keď v jej najhoršej podobe. Navonok ideálny pár schováva kruté tajomstvo a veci nie sú také, ako sa zdajú. Aby unikla najhoršej nočnej more, je Laura ochotná riskovať čokoľvek – i svoj život

Milenec alebo vrah
(Fear, USA, 1996)

Nicol so svojou najlepšou kamarátkou strávia večer v klube, kde sa stretnú s očarujúcim mladíkom Davidom McCallom. Nicol a David sa zamilujú a všetko sa zdá byť v najlepšom poriadku. Avšak len do chvíle, keď Nicol začne o svojej láske pochybovať. Nežný krásavec sa razom zmení na násilníka, ktorý začne terorizovať nielen ju, ale aj jej priateľov a rodinu. Nemieni sa Nicol vzdať – za žiadnu cenu.

Dost'!
(Enough, USA, 2002)

Život chudobnej čašníčky Slim sa zmení v okamihu, keď sa vydá za bohatého podnikateľa Mitcha. Jej idylický život na predmestí sa zdá dokonalý – má všetko, čo chce: milujúceho manžela, krásny domov a nádhernú päťročnú dcéru Gracie. Tento ideál sa však začne rozplývať, keď sa jej manžel správa čoraz viac hrubo. Odhodlá sa k úteku pred manželom a jeho priateľmi. Slim sa snaží začať nový život, ale Mitch ju nájde. Dokáže sa vzoprieť a povedať „Dost'!“?

© EsFem

www.esfem.sk

<https://www.facebook.com/ozEsFem/>

e-mail: esfem@esfem.sk